

Laatutiedolla hoitotyö näkyväksi

Oletko kuullut hoitotyösensitiivisistä laatuindikaattoreista? Hoitotyösensitiiviset laatuindikaattorit kuvaavat hoitotyön prosessia, tuloksia ja niihin vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä. Laatuindikaattoreista saatavan tiedon avulla voidaan arvioida ja seurata hoitotyön laatua. Hoitotyön laatuinfo linkittyy tiiviisti myös Hotuksen toimintaan ja laatuinfoa voidaankin hyödyntää monin tavoin hoitosuosituksen laadintaprosessissa. Hoitotyön laatuinfo on tärkeässä roolissa terveydenhuollon vaikuttavuuden edistämisessä, sillä sen avulla voidaan kuvata hoitotyön osuutta hoidon tuloksissa ja tehdä hoitotyö näkyväksi. Keväällä 2024 Hotuksella korkeakouluharjoittelun tehnyt Kati Tuominen kertoo, mitä harjoittelun aikana toteutetusta hoitotyön laatuinfoon liittyvästä kartoituksesta selvisi.

Terveydenhuollon toiminnan tulee terveydenhuoltolain (2010/1326) mukaan olla laadukasta ja turvallista sekä perustua näyttöön. Mutta mitä tarkoittaa laadukas hoito? Hoidon laadun on määritelty koostuvan kuudesta ulottuvuudesta, joita ovat turvallisuus, vaikuttavuus, potilaskeskeisyys, oikea-aikaisuus, tehokkuus ja oikeudenmukaisuus (Institute of Medicine, 2001). Kun puhutaan hoitotyön laadusta, pyritään kuvaamaan hoitotyön osuutta hoidon tuloksissa ja potilasturvallisuuden toteutumisessa.

Hoitotyön laatua kuvataan usein Donabedianin (1988) rakenne-prosessi-tulos -mallin avulla. Hoitotyön laatua voidaan arvioida ja seurata hoitotyösensitiivisillä laatuindikaattoreilla, jotka mittaavat hoitotyön prosessia, tuloksia sekä niihin vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä. Rakenne sisältää organisaatioihin liittyviä rakenteellisia tekijöitä, kuten hoitotyöntekijöiden määrän, koulutustason ja työkokemuksen. Prosessi sisältää hoitotyön toimintoja ja potilaan voimien arviointimenetelmiä, kuten kivun arvioimisen ja potilaan ohjaamisen. Tulos puolestaan sisältää potilashoidon tuloksia, jotka vaihtelevat hoitotyön rakenteen ja prosessin vaikutuksesta, kuten hoitoon liittyvien infektioiden, painehaavojen tai kaatumisten esiintyvyyden. (Olli & Tervo-Heikkinen, 2020)

Hotuksella lähdettiin kartoittamaan kansainvälistä ja kansallista tilannetta hoitotyön laatuinfoon seurantaan liittyen keväällä 2024. Kansainvälisesti tietoa hoitotyösensitiivisistä laatuindikaattoreista on kerätty omiin tietokantoihin jo 1990-luvulta saakka Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Belgiassa. Australiassa on kehitetty muutamia alueellisia hoitotyösensitiivisiä laatuindikaattoreita. Myös monissa Euroopan maissa, kuten Sveitsissä, Itävallassa, Espanjassa ja Alankomaissa, raportoidaan hoitotyösensitiivisiä laatuindikaattoreita. Pohjoismaissa puolestaan on kehitetty laajoja kansallisia laatuindikaattoreita kuvaamaan terveydenhuollon laatua.

Suomessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on ylläpitää yhdeksää terveydenhuollon kansallista laatuindikaattoria, joiden avulla seurataan tautikohtaista hoidon laatua, tuloksia ja vaikutuksia (THL, 2024). Hoitotyön laatua puolestaan seuraa vuonna 2016 toimintansa aloittanut kansallinen hoitotyön vertaiskehittämisen verkosto Hoiverke, jonka tavoitteena on tuoda hoitotyön laadun mittaaminen, tietotuotanto, arviointi ja kehittäminen osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon laatuinfoa (Junttila ym. 2020).

Näyttöön perustuvan toiminnan tarkoituksena on lisätä terveydenhuollon vaikuttavuutta ja laatua, joten hoitotyön laatutieto linkittyy tiiviisti Hotuksen toimintaan. Hoitotyön laatutietoa voidaan hyödyntää monin tavoin myös hoitosuositusten laadintaprosessissa. Laatutiedon avulla pystytään tunnistamaan tarpeita, perustelemaan päätöksentekoa sekä arvioimaan ja seuraamaan hoitosuositusten käyttöönottoa. Kanadalainen hoitotyön hoitosuosituksia tekevä Registered Nurses Association Ontario (RNAO, 2012) on kehittänyt hoitosuosituksiinsa pohjautuen laatuindikaattoreita Donabedianin (1988) mallin mukaisesti, joita kerätään RNAO:n ylläpitämään kansainväliseen tietokantaan. Laatuindikaattoreita pystytään näin hyödyntämään myös hoitosuositusten pidemmän aikavälin vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan.

Laatuindikaattoreita valitessa on tärkeää pohtia tarkkaan, mitä mittareita valitaan ja miksi. Laatutieto ohjaa päätöksentekoa, joten laatuindikaattoreiden valinnat tulisi olla perusteltavissa esimerkiksi tutkimusnäytöllä. Myös asiakkaiden näkökulmaa olisi tärkeää tuoda enemmän esiin laatua mitattaessa. Hoitotyön laadun mittaaminen potilaiden raportoimilla hoidon tuloksilla (PROM) ja potilaiden kokemuksilla sekä tyytyväisyydellä hoitoon (PREM) voisi viedä laadun arviointia asiakaskeskeisempään suuntaan (Olli & Tervo-Heikkinen, 2021).

Terveydenhuoltoon kohdistuvien säästöpainneiden edessä on tärkeää kohdentaa toimintaa vaikuttavuuden kannalta keskeisten toimintojen kehittämiseen. Näitä ovat toiminnot, joilla saadaan todistetusti aikaan tavoiteltuja muutoksia asiakkaiden toimintakyvyssä, terveydentilassa ja hyvinvoinnissa (Mäki-Opas & Laatikainen, 2021). Hoitotyön laatutiedolla on vaikuttavuuden edistämässä tärkeä rooli, sillä sen avulla pystytään osoittamaan hoitotyön osuus ja merkitys hoidon tuloksissa.

Kati Tuominen, sairaanhoitaja, TtM-opiskelija, Itä-Suomen yliopisto, Hoitotieteen laitos

Lähteet

Donabedian, A. (1988). The quality of care. How can it be assessed? *Journal of the American Medical Association* 260(12), 1743-1748. <https://doi.org/10.1001/jama.260.12.1743>.

Institute of Medicine. (2001). *Crossing the Quality Chasm: A New Health System for the 21st Century*. National Academies Press, Washington. www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK222265.

Junttila, K., Meriläinen, M., Peltokoski, J., Tervo-Heikkinen, T., Mattila, E. ym. (2020). Hoitotyön kansallinen vertaiskehittäminen (HoiVerKe). *Tutkiva hoitotyö* 18(3), 34–36.

Mäki-Opas, T. & Laatikainen, T. (2021). Näkökulmia sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisvaltaiseen vaikuttavuuden arviointiin. *Yleislääkäri* 5(36).

Olli, S. & Tervo-Heikkinen, T. (2020). *Hoitotyösensitiivinen laatu – katsaus kirjallisuuteen*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-572-8>.

Registered Nurses' Association of Ontario [RNAO]. (2012). Toolkit: Implementation of best practice guidelines (2nd ed.). Toronto, ON: Registered Nurses' Association of Ontario.
https://rnao.ca/sites/rnao-ca/files/RNAO_ToolKit_2012_rev4_FA.pdf

Terveydenhuoltolaki. 30.12.2010/1326.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2024). Terveydenhuollon kansalliset laaturekisterit.
www.thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/arviointi-ja-seuranta/sote-tietopohja/terveydenhuollon-kansalliset-laaturekisterit. Luettu 6.5.2024.